

اشاره

خِشْتِ اَوَّل

و ارزش‌های دینی و تجلی آن در زندگی روزمره علاقه‌مند هستند؛ تا آنجا که ممکن است دچار تندروی هم بشوند. اما واقعیت این است که ما باید مراقب افراط و تفریطها بوده و با آگاهی و شناخت صحیح از برنامه‌ها و فعالیت‌ها در زمینه‌های دینی در این خصوص همت و تلاش داشته باشیم. چگونگی ارتباط کودکمان با برنامه و فعالیت‌های قرآنی از بارزترین موضوعات است.

اگر شما فرزندی دارید که مهر امسال به سن آمادگی (۵-۶) پا می‌گذارد، حتماً مهم‌ترین برنامه شما در تابستان نام‌نویسی فرزندان در یکی از مراکز پیش‌دبستانی است. به همین منظور، خوب و ضروری است با برنامه و فعالیت‌های مناسب قرآنی بیشتر آشنا شوید تا ان‌شاءالله وضعیت مطلوب و خوشایندی در زمینه قرآن برای دلبندتان به‌وجود آید.

اُنس با قرآن مُقدم بر آموزش قرآن

پیش‌دبستان دروازه ورود کودک به عرصه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی رسمی است. از این رو باید روند مناسب، منطقی و هماهنگ با دوره‌های تحصیلی بعدی داشته باشد. پیش‌دبستان سنگ‌بنا و خِشْتِ اول ارتباط کودک با قرآن کریم در قالب برنامه آموزش و یادگیری است. کودک ما در آغاز راه یادگیری است. با در نظر گرفتن ویژگی‌های روان‌شناسی رشد و یادگیری کودک ۵-۶ ساله، آن‌چه در قدم اول برنامه‌ها

وقتی پای درد دل مربیان دلسوس و مجرب پیش‌دبستان می‌نشینم و از میزان توفیق‌شان در مأنوس کردن کودکان و علاقه‌مند نمودن آنان به قرآن کریم گفت‌وگو می‌کنیم، ایشان عدم همراهی و هماهنگی والدین را از مهم‌ترین دغدغه‌های خود می‌دانند. با گذشت چند سال از برنامه مصوب "انس با قرآن کریم در دوره پیش‌دبستان" که حاصل اندیشه و تجربیات صاحب‌نظران در این عرصه است، هنوز بخش عمده‌ای از پدران و مادران نسبت به نقش خود بی‌اطلاع هستند. اکنون که این شماره مجله به‌طور ویژه به نقش والدین در آموزش و پرورش دوره پیش‌دبستان پرداخته است، فرصت را غنیمت می‌دانیم و به حول و قوه الهی به اهم برخی مسائل در خصوص اثربخشی نقش والدین در برنامه انس با قرآن کریم دوره پیش‌دبستان می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها: انس با قرآن، نقش والدین، علاقه به یادگیری، محتوای مناسب، فعالیت جذاب.

همراهی والدین یک ضرورت

یکی از اساسی‌ترین ارکان در تعلیم و تربیت نقش بی‌مانند والدین است. از زمانی که پدر و مادر تصمیم به فرزنددار شدن می‌گیرند، می‌بایست لحظه‌به‌لحظه برای رشد همه‌جانبه او همت جدی داشته باشند. در این میان، توجه به جنبه‌های تربیتی و دینی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است تا آنجا که در آموزه‌های قرآنی و در سیره معصومین (ع) به چگونگی تربیت کودک تأکید فراوان شده است.

بحمدالله در جامعه ما اهتمام خانواده‌ها به تربیت دینی فرزندان از وضعیت خوبی برخوردار است. اما بدیهی است که می‌بایست با واقع‌بینی و توجه به جنبه‌های گوناگون همراه باشد. شاید بدون اغراق بتوان گفت اکثر خانواده‌های ما به تربیت و پرورش فرزندان خود از طریق جنبه‌های اخلاقی

اگر والدین پیش‌دبستانی تاکنون از برنامه‌ها، اهداف و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش‌دبستان بی‌اطلاع هستند، از یک‌سو به این دلیل است که این دوره کوتاه‌مدت - یک ساله - و غیررسمی بوده و تا والدین بخواهند با این برنامه‌ها آشنا شوند سال تحصیلی به پایان می‌رسد و باید کودک خود را روانه فضای آموزش‌های رسمی دبستان کنند و از سوی دیگر کم‌توجهی مدیران و مربیان مراکز پیش‌دبستانی به نقش والدین است. در چنین حالتی یا والدین انتظارات متنوع خود را به برنامه‌های ما تحمیل می‌کنند و یا نقشی خنثی و منفعل دارند که در هر صورت بی‌فایده و حتی آسیب‌زا نیز می‌باشد. حال پرسش این است: آیا واقعاً نمی‌شود تدبیری اندیشید؟

حفظ برخی از سوره‌های کوتاه و ساده (۵ الی ۶ سوره) همراه با فهم کلی از آن‌ها، آشنایی با برخی از پیام‌های ساده، عینی و ملموس، شناخت کلی از قرآن (آداب احترام به قرآن)، کلی خوانی آموزه‌ها و آشنایی با برخی از داستان‌های قرآنی ساده و قابل فهم برای کودکان.

در انتخاب و چگونگی ارائه محتوا باید به نکته‌های زیر توجه شود:

۱. تأکید بر استفاده از روش‌های جذاب و کودکانه (فعالیت‌های یاددهی - یادگیری) مانند: قصه، بازی، نمایش خلاق، جمع‌خوانی سوره‌ها و آیات، شعر، کاردستی، گردش علمی و تربیتی، نقاشی، مشاهده، بحث و گفت‌وگو و آزمایش.

۲. در انتخاب محتوا، به هیچ عنوان تأکید و تمرکز بر یک توانایی خاص برای عموم کودکان مدنظر نیست؛ به عبارت

علاقه‌مندی کودک معطوف کنیم تا ان شاء الله به‌طور منطقی و اصولی از طریق محتوا و روش‌های مناسب انس و علاقه به قرآن در کودک ایجاد شود.

برای تحقق چنین نگرشی، والدین باید با آگاهی کامل از برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب و هم‌سو با برنامه‌های استاندارد و مصوب آموزش و پرورش به مربی و کودک خود کمک کنند تا در موقعیت‌های طبیعی و مطلوب به فعالیت‌های مربوط به انس با قرآن کریم بپردازند.

محتوای مناسب

از مهم‌ترین ویژگی‌های محتوای مناسب در زمینه قرآن برای کودک پیش دبستان، توجه به همه قلمروهای انس با قرآن کریم است که عبارتند از: گوش دادن به قرائت قرآن و تمایل به الگوبرداری از آن، علاقه به

و فعالیت‌های قرآنی اهمیت و اولویت دارد، انس کودک با قرآن کریم و ایجاد علاقه به یادگیری در وی است. به همین منظور هدف اصلی (رویکرد) برنامه‌ها و فعالیت‌های قرآنی در دوره پیش دبستان «انس با قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن» است و در اصول این برنامه به عدم تداخل با دوره ابتدایی و رعایت سلسله‌مراتب (توالی) محتوای آموزشی تأکید شده است. در واقع، در دوره پیش دبستان به فعالیت‌هایی باید پرداخته شود که زمینه‌های انس با قرآن کریم و علاقه را در کودکان فراهم آورد، نه آنکه به فعالیت‌ها و آموزش‌هایی بپردازیم که جزء مأموریت‌ها و وظایف دوره ابتدایی است. به عبارت روشن‌تر، به‌طور طبیعی و منطقی انس و علاقه به قرآن بر آموزش قرآن برای کودکان پیش دبستان مقدم است. بدین منظور ضروری است ما مربیان و والدین تمام تلاش و توجه خود را به

والدین باید با آگاهی کامل از برنامه‌ها و فعالیت‌های مناسب و هم‌سو با برنامه‌های استاندارد و مصوب آموزش و پرورش به مربی و کودک خود کمک کنند تا در موقعیت‌های طبیعی و مطلوب به فعالیت‌های مربوط به انس با قرآن کریم بپردازند

او به خود یادآور شویم که «کودک، کودک است، بزرگ کوچک نیست» یعنی باید به کودک اجازه دهیم در موقعیت‌های کاملاً طبیعی، به دور از تحمیل و اجبارهای پنهان و آشکار به فعالیت‌های قرآنی تمایل نشان دهد. در این صورت است که زمینه‌های انس و علاقه او به قرآن به تدریج حاصل می‌شود. برای تحقق این وضعیت باید به مربی در انتخاب و تولید مناسب فرصت دهیم.

سخن آخر

فراموش نکنیم که مربی با عموم کودکان سروکار دارد و به تمام ابعاد رشد و به‌ویژه در موضوع قرآن (رشد همه‌جانبه) باید به تک‌تک نوازان توجه داشته باشد. زیرا از یک سو بر تک‌مربی بودن در دوره‌های آموزش و پرورش عمومی (خردسالی و کودکی) تأکید شده است و از دیگر سو، تأکید بر انس و علاقه به قرآن است نه فقط آموزش آن. به همین منظور، مربی باید به‌گونه‌ای عمل کند تا تمام کودکان - نه تعداد خاص - در برنامه‌های قرآنی احساس موفقیت کنند و خاطره خوب و شیرینی از برنامه‌های پیش دبستانی در زمینه قرآن داشته باشند که در غیر این صورت خدای ناخواسته آسیب‌های جبران‌ناپذیری به‌وجود می‌آورد که: خشت اول گر نهاد معمار کج تاثیر می‌رود دیوار کج

و به‌دور از افراط و تفریط به فعالیت‌های قرآنی مناسب برای تحقق انس کودکشان با قرآن بپردازند. به همین منظور ساده‌ترین راه، استقبال مادران و پدران از جلسات توجیهی و هم‌اندیشی است که از سوی مربی و مدیر مرکز آموزشی کودکشان برگزار می‌شود؛ تا با نگرش‌ها، اهداف و حدود انتظارات مربی در خصوص انس کودکشان با قرآن کریم همراه و هم‌نظر شوند. نقطه مقابل این راه‌کار مشارکت نداشتن و بی‌اطلاعی والدین است که در چنین شرایطی ممکن است انتظارات ناهماهنگ با برنامه‌های مناسب پیش دبستان خود را به مربی تحمیل کنند.

۳. **توجه به نقش الگویی والدین و مربیان** از دیگر جنبه‌های مهم در برنامه آموزشی و پرورشی کودکان است. به‌طوری‌که کودک بیش از آنکه در گفتار ما از مفاهیم مرتبط با انس با قرآن و اهمیت بشنود، باید در رفتارهای روزانه و طبیعی ما مشاهده کند. مواردی از قبیل: احترام به قرآن، رعایت آداب ارتباط با قرآن، خواندن قرآن، اهمیت دادن به پیام‌های قرآن، شنیدن قصه‌های قرآنی و...

بیان یک واقعیت

همان‌طور که در بخش پیش بیان شد، واقعیت این است بعضاً نگرش‌های افراطی و تفریطی والدین منجر به تنوع برنامه‌ها و فعالیت‌ها آموزشی و پرورشی در دوره پیش دبستان به‌ویژه در موضوع قرآن می‌شود. حال آنکه ضروری است ما والدین ویژگی‌های کودک را خوب بشناسیم و با اعتماد به مربی

دیگر رسیدن به حد خاص از محتوا مدنظر نیست بلکه میزان همراهی، علاقه و تنوع محتوا مانند: آموزه‌ها، قصه‌ها، حفظ سوره‌های کوتاه و ساده همراه با فهم کلی، داستان‌های کوتاه، ساده از قرآن یا درباره قرآن، کلی خوانی و شناخت کلی از قرآن مدنظر است. تا همه کودکان پیش از آنکه آموزش قرآن ببینند، با قرآن دوست و مأنوس شوند.

چند راهکار برای تحقق همراهی والدین

۱. **مربیان** با آگاهی و تسلط کامل بر برنامه انس با قرآن کریم در دوره پیش دبستان مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش (منتشر شده از سوی انتشارات مدرسه) و کسب توانایی‌های لازم، در انتخاب و تولید محتوای مناسب و بهره‌مندی از روش‌های جذاب و مناسب کوشا باشند، به‌طوری‌که هر محتوا و روشی که حتی نام انس با قرآن را هم دارا باشد را با اصول و چارچوب منطقی برنامه مصوب و راهنمای تولید و تدوین محتوای انس با قرآن کریم (ویژه کمیته تولید محتوا و مربیان) مطابقت دهند و سپس با انتخاب یا تولید محتوا و روش‌های مناسب آن‌ها را اجرا کنند.

در این صورت است که مربی می‌تواند توانایی و تسلط خود را به والدین و کودکانمان بروز دهد و از این طریق اعتماد آنان را به خود بیشتر جلب کند.

۲. **والدین** از راه‌های مختلف با مربی و مرکز آموزشی کودک خود همراهی کنند و با کسب آگاهی از برنامه‌های مناسب و هم‌سو با اهداف آموزش و پرورش در دوره پیش دبستان، به مربی اجازه و اختیار دهد با انتخاب صحیح